

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 319/2021-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Janou Hreňovou, advokátkou, Koreničova 2, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 181/2020 z 21. januára 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. mája 2021 domáha vyslovenia porušenia jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 4 Cdo 181/2020 z 21. januára 2021. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu navrhuje zrušiť a vrátiť mu vec na ďalšie konanie. Sťažovateľka sa domáha i náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka bola v procesnom postavení žalovanej strany konania o náhradu škody z titulu neoprávneného odberu plynu podľa § 82 ods. 1 písm. d) zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZoE“) vedeného Okresným súdom Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 50 C 58/2017. Okresný súd rozsudkom č. k. 50 C 58/2017 z 18. apríla 2019 žalobe vyhovel v celom rozsahu.

3. Po podaní odvolania žalovanou sťažovateľkou Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 6 Co 210/2019 z 30. septembra 2019 napadnutý prvoinštančný rozsudok zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Odvolací súd uviedol, že výška fiktívnej škody podľa vyhlášky Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky č. 449/2012 Z. z., ktorou sa ustanovuje spôsob výpočtu škody spôsobenej neoprávneným odberom plynu (ďalej len „vyhláška“), nemôže narušiť rovnováhu medzi legitímnym záujmom distribútora plynu na náhrade skutočnej škody a zásahom do majetkových práv neoprávneného odberateľa natoľko v jeho neprospech, že pôjde o neprimeraný zásah do jeho majetkových práv. Preto vykonávací predpis (vyhlášku) nemožno aplikovať alebo ho možno aplikovať iba čiastočne v prípade, ak by výpočet náhrady škody podľa tejto vyhlášky nezabezpečoval iba naplnenie kompenzačného princípu, ale došlo by ním k akejsi nadkompenzácii poškodeného či k určitej forme sankcie neoprávneného odberateľa. Uviedol, že náhrada škody nemá sankčnú povahu a jej funkciou nie je poškodeného akokoľvek obohatiť.

4. Odvolací súd tiež uviedol, že pri výpočte výšky náhrady škody treba dať prednosť takému spôsobu tohto výpočtu, ktorý bude bližšie realite v tom zmysle, že zohľadní históriu spotreby plynu sťažovateľky. Je neudržateľný záver, že žalovaná sťažovateľka by mala žalobcovi z titulu náhrady škody zaplatiť sumu rovnajúcu sa odobratiu 52 616,80 m³ plynu za žalované obdobie od 19. októbra 2015 do 12. mája 2016, teda za necelý rok, keď v rokoch 2008 až 2014 mala priemernú ročnú spotrebu plynu 18 153 m³.

5. Dňa 12. novembra 2019 okresný súd rozhodol o žalobe v poradí druhým rozsudkom č. k. 50 C 58/2017-450, a to tak, že uložil sťažovateľke povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 2 498,68 eur s príslušenstvom, a vo zvyšku žalobu zamietol. Okresný súd v odôvodnení poukázal na právny názor odvolacieho súdu týkajúci sa výšky škody a jej primeranosti a uviedol, že v danom prípade bolo možné vyčísliť spotrebu plynu žalovanou, ktorá je na základe listinných dôkazov vo výške 2 498,68 eur. Proti výroku, ktorým súd vo zvyšku žalobu zamietol, podal žalobca odvolanie.

6. Krajský súd rozsudkom č. k. 6 Co 22/2020-519 zo 4. marca 2020 rozsudok okresného súdu v napadnutej časti potvrdil. V odôvodnení zotrval na svojom právnom názore vyjadrenom vo svojom skoršom rozhodnutí a uviedol, že žalobca nie je oprávnený „trestať“ žalovanú sťažovateľku za neoprávnený odber plynu tým, že bez prihliadnutia na jej spotrebu plynu v predchádzajúcich obdobiach vyčíslil škodu v rozsahu niekoľkonásobne vyššej spotreby plynu, než akú vykazovala v predchádzajúcich obdobiach. Škoda vo výške, ako ju priznal okresný súd, sa podľa názoru odvolacieho súdu približuje skutočnej škode, ktorá vznikla žalobcovi z dôvodu neoprávneného odberu plynu. V závere uviedol, že súd prvej inštancie dospel k správne záveru, že žalobca skutočnú škodu nevyčíslil správne, keď mu nevznikla škoda v ním tvrdenej výške 14 696,47 eur, ale iba vo výške 2 498,68 eur.

7. Dňa 27. apríla 2020 podal žalobca proti rozsudku krajského súdu č. k. 6 Co 22/2020-519 zo 4. marca 2020 dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodnil podľa § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), pretože bol toho názoru, že odvolací súd sa pri právnom posúdení otázky výšky škody pri neoprávnenom odbere plynu podľa § 82 ods. 1 písm. d) ZoE odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a to od rozhodnutí sp. zn. 5 Obdo 32/2018, 3 Obdo 49/2018, 3 Obdo 49/2019 a 5 Obdo 32/2018. Podstata tejto praxe spočívala v tom, že dovolací súd posúdil ako správny ten postup žalobcu, ktorý bez zohľadnenia okolností konkrétneho prípadu automaticky určoval výšku škody výlučne podľa vyhlášky.

8. Najvyšší súd napadnutým uznesením rozsudok krajského súdu č. k. 6 Co 22/2020 zo 4. marca 2020 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, pričom zotrval na právnom posúdení otázky výšky škody pri neoprávnenom odbere plynu podľa § 82 ods. 1 písm. d) ZoE v tom zmysle, že postup žalobcu, ktorý určí výšku škody podľa vyhlášky, je správny.

II.

Argumentácia sťažovateľky

9. Proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu podala sťažovateľka ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje, že dovolací súd sa v jeho odôvodnení žiadnym spôsobom nevysporiadal s argumentáciou uvedenou v jej vyjadrení k dovolaniu (ktorú v ústavnej sťažnosti predostiera i ústavnému súdu), vôbec sa ňou nezaoberal, a preto je toho názoru, že napadnutým rozhodnutím došlo k porušeniu jej základných práv a práv označených v bode 1 tohto rozhodnutia.

10. Podľa názoru sťažovateľky je odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu neúplné, nedostatočné a nepresvedčivé, pretože sa jej nedostalo odpovede na jej „špecifickú“ argumentáciu podporenú rozhodnutiami všeobecných súdov, ako aj nálezom Ústavného súdu Českej republiky.

11. Sťažovateľka poukazuje i na nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 114/2020 z 9. marca 2021 (ďalej len „nález“) s tým, že napadnuté uznesenie je v zjavnom rozpore s právnym posúdením veci uvedeným v náleze.

12. Sťažovateľka ďalej argumentuje, že pokiaľ odvolací súd rozhodne vo veci samej tak, ako to vyplýva z napadnutého uznesenia dovolacieho súdu, sťažovateľke bude spôsobená ujma na majetku „v hodnote 12.197,79 €, čo predstavuje rozdiel medzi fiktívnou škodou určenou podľa vyhlášky č. 449/2012 Z. z. (14.696,47 €) a výškou škody určenou pomocou predchádzajúcich spotrieb (2.498,68 €)“, pričom konkrétnym následkom napadnutého uznesenia bude zásah do základného práva sťažovateľky vlastniť majetok.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny napadnutým uznesením najvyššieho súdu.

14. Ústavný súd, poukazujúc na svoju doterajšiu judikatúru, považuje za potrebné zdôrazniť, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky na uskutočnenie dovolacieho konania, patrí zásadne do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, sústavu ktorých završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96).

15. Sťažovateľka namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj porušenie práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru odôvodňuje predovšetkým nedostatočným, neúplným a nepresvedčivým odôvodnením napadnutého uznesenia, ako aj nesprávnym právnym posúdením jej právnej veci.

16. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti preskúmal napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, ktorým zrušil rozsudok krajského súdu č. k. 6 Co 22/2020 zo 4. marca 2020 a vec mu vrátil na ďalšie konanie a zistil, že dovolateľ v dovolaní uplatnil dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), pričom k tomuto pochybeniu odvolacieho súdu malo dôjsť v situácii normovanej v § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia vyplýva, že dovolací súd dospel k záveru, že čo sa týka dôvodu podľa § 432 ods. 1 CSP, je dovolanie nielen prípustné, ale i dôvodné.

17. V relevantnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyšší súd okrem iného uvádza:

„Podľa názoru žalobkyne je jej dovolanie prípustné v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) C. s. p. a z obsahu dovolania je zrejmé, že žalobkyňa považuje ako nesprávne právne posúdenú otázku týkajúcu sa spôsobu vyčíslenia výšky škody určením množstva odobratého plynu pri súčasnej nemožnosti zistenia reálneho množstva odobratého plynu za rozhodné obdobie konštatujúc, že pri vyčíslení škody je potrebné použiť spôsob ustanovený všeobecne záväzným právnym predpisom, pričom záver súdov o výpočte výšky škody približujúcej sa bližšie realite zohľadnením histórie predchádzajúcej spotreby plynu žalovanou považovala za nesprávny... Predmetnou otázkou (viď vyššie bod 9.) sa už dovolací súd zaoberal v rozhodnutiach sp. zn. 5 Obdo 32/2018 (R 45/2019), 3 Obdo 49/2018 a 3 Obdo 49/2019, ktoré treba považovať za súčasť ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.“

18. V ďalšej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyšší súd citoval z už uvedených rozhodnutí, ktoré považuje za súčasť svojej rozhodovacej praxe, poukázal na prijaté právne závery a uzavrel, že na týchto záveroch zotráva, pričom sú podľa neho „*plne aplikovateľné aj na rozhodovanú vec*“.

19. Dovolací súd v odôvodnení napadnutého uznesenia tiež uvádza: „*V prejednávanej veci odvolací súd bol toho názoru, že výška fiktívnej škody podľa vyhlášky č. 449/2012 Z. z. spôsobuje neprimeraný zásah do majetkových práv neoprávneného odberateľa plynu, a preto dal prednosť takému spôsobu tohto výpočtu, ktorý bude bližšie realite v tom zmysle, že zohľadnil históriu prechádzajúcej spotreby plynu žalovanou, a to aj napriek skutočnosti, že nie je možné zistiť počiatok neoprávneného odberu, t. j. kedy došlo k narušeniu zabezpečenia proti neoprávnenej manipulácii (olovených plomb) predmetného meracieho zariadenia - porov. ustanovenie § 442 C. s. p., v zmysle ktorého dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Dovolací súd preto vzhľadom na vyššie uvedené závery konštatuje, že uvedený právny názor odvolacieho súdu o spôsobe výpočtu zohľadnením prechádzajúcej spotreby plynu v tomto prípade nie je správny.*“

20. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia možno vyvodiť, že najvyšší súd zrušenie odvolacieho rozsudku primeraným spôsobom odôvodnil, pričom tento jeho záver nemožno považovať za arbitrárny. Ústavný súd pri preskúmaní napadnutého uznesenia nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup dovolacieho súdu, t. j. postup, ktorý by nemal oporu v zákone. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že najvyšší súd sa ústavne akceptovateľným spôsobom zaoberal a aj vysporiadal s dovolacími námietkami dovolateľa vo vzťahu k uplatnenému dovolaciemu dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci, pričom závery, ku ktorým dospel, podrobne, jasne a zrozumiteľne vysvetlil i s odkazom na konkrétne rozhodnutia, ktoré tvoria jeho rozhodovaciu prax v relevantnej právnej otázke.

21. V tejto súvislosti považuje ústavný súd za potrebné poznamenať, že dovolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky dovolacie námietky (o to viac na argumentáciu, ktorá je súčasťou vyjadrenia protistrany), ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o dovolaní podstatný význam. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasni skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (podobne II. ÚS 114/2021 a tam citovaná judikatúra).

22. Právne závery, ktoré viedli najvyšší súd v konečnom dôsledku k zrušeniu odvolacieho rozsudku, majú podľa názoru ústavného súdu oporu nielen v aplikovaných ustanoveniach Civilného sporového poriadku, ZoE a vyhlášky, ale i v judikatúre najvyššieho súdu, na ktorú v odôvodnení napadnutého uznesenia poukazuje. Uplatnený spôsob interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení právnych predpisov považuje ústavný súd za ústavne konformný, nepopierajúci ich účel

a význam, preto podľa názoru ústavného súdu nemohol neprípustným spôsobom zasiahnuť do označených práv sťažovateľky.

23. K argumentácii sťažovateľky, že dovolací súd vec nesprávne právne posúdil, v dôsledku čoho rozhodol inak, ako v obdobných veciach rozhodujú všeobecné súdy, ústavný súd považuje za potrebné poznamenať, že mu neprislúcha zjednocovať in abstracto judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [§ 8 ods. 3, § 20 ods. 1 písm. b), § 21, § 22 a § 23 ods. 1 písm. b)] zveruje najvyššiemu súdu (resp. jeho plénu a kolégiám), keď mu okrem iných priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (m. m. I. ÚS 17/01), resp. ktoré § 48 CSP zveruje veľkému senátu. Preto, ak všeobecné súdy zaujímajú vo vzťahu k určitej otázke rôzne právne názory, nemožno z takéhoto ich postupu mechanicky vyvodzovať porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy či čl. 6 ods. 1 dohovoru, pričom ústavný súd vzhľadom na svoje ústavné postavenie a princíp minimalizácie zásahov do činnosti všeobecných súdov, ktorý štandardne uplatňuje vo svojej judikatúre, do takéhoto (vo všeobecnosti nežiaduceho) stavu vstupuje len vo výnimočných prípadoch. Vo veci sťažovateľky ústavná akceptovateľnosť odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vylučuje, aby ústavný súd uplatnil výnimku zo svojho štandardného prístupu k preskúmvaniu rozhodnutí všeobecných súdov. Vzhľadom na to, že ústavná sťažnosť sťažovateľky smeruje proti zrušujúcemu rozhodnutiu dovolacieho súdu, ktoré nie je konečným rozhodnutím vo veci, ústavný súd zastáva názor, že sťažovateľka bude mať možnosť domáhať sa na ústavnom súde ochrany základných práv a slobôd podaním ústavnej sťažnosti proti konečnému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktoré vzíde z konania nasledujúceho po zrušujúcom rozhodnutí dovolacieho súdu. Preto je namieste zotrvať na názore, že ústavný súd preskúmava kasačné rozhodnutia všeobecných súdov len výnimočne, avšak v záujme poskytnutia účinnej ochrany základným právam strán civilného sporového konania, nie bezvýhradne (m. m. III. ÚS 686/2017, II. ÚS 101/2019, III. ÚS 400/2020).

24. Vo vzťahu k nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 114/2020 z 9. marca 2021, na ktorého právne závery poukazuje sťažovateľka, ústavný súd uvádza, že i keď v danej veci ide o rovnakú právnu otázku, odlišné sú skutkové okolnosti prípadu (ktorými je dovolací súd viazaný), pričom dovolací súd v relevantnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia zrozumiteľne vysvetlil dôvody, prečo nebolo možné v právnej veci sťažovateľky zohľadniť spotrebu plynu za predchádzajúce obdobia.

25. Z uvedeného vyplýva, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a označeným základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých porušenie sťažovateľka namieta, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

26. Vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a podľa čl. 11 ods. 1 listiny ústavný súd konštatuje, že ich porušenie sťažovateľka namieta v priamej príčinnej súvislosti s namietaným porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako i práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu nemohlo dôjsť k porušeniu týchto označených práv sťažovateľky, v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci nemohlo dôjsť ani k porušeniu základného práva vlastníť majetok. Ústavný súd preto aj túto časť ústavnej sťažnosti odmietol pri predbežnom prerokovaní podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

27. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. júna 2021

Peter Molnár
predseda senátu